

Utenriksdepartementet

St. prp. nr. 60

(1992-93)

**OM SAMTYKKE TIL RATIFIKASJON AV EN AVTALE MELLOM NORGE OG TYSKLAND
OM OVERFØRING AV GASS FRA DEN NORSKE KONTINENTALSOKKEL OG ANDRE
OMRÅDER GJENNOM EN RØRLEDNING TIL TYSKLAND
(EUROPIPE-AVTALEN)**

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 2. april 1993, godkjent i statsråd samme dag.

Ved Kgl. res. av 19. april 1991 ble det besluttet å foreslå for Stortinget at et tredje transportsystem for gass fra norsk kontinentalsokkel til det europeiske kontinentet ble bygget, jfr. St. prp. nr 67 (1990-91). På denne bakgrunn forhandlet den faste Unitiserings- og rørledningsdelegasjonen, oppnevnt ved Kgl. res. av 2. mai 1975, frem et forslag til avtale med Tyskland om en slik rørledning. Den norske delegasjonen hadde følgende sammensetning:

Ekspedisjonssjef Ole Anders Lindseth,
Nærings- og energidepartementet, leder
Professor Carl August Fleischer, Utenriksdepartementet
Direktør Kjell Mathisen, Finansdepartementet
Sikkerhetsdirektør Magne Ognedal, Oljedirektoratet
Avdelingsdirektør Gunnar Gjerde, Nærings- og energidepartementet
Som sekretærer har fungert rådgiverne Nils Heilemann,
Halvor Musæus og byråsjef Villa Kulild.

Forhandlingene ledet til enighet om et utkast til avtale. Avtalen skal i 1993 undertegnes i Bonn den 20. april i henhold til fullmakt gitt ved Kgl. res. av 2. april 1993.

Et avtrykk av avtalens norske originaltekst følger som trykt vedlegg til denne proposisjon.

Avtalen, som i hovedsak er bygget over samme lest som avtalen for Norpipes gassrørledning av 1974, tar sikte på å løse folkerettslige-, skatterettslige- og andre spørsmål som oppstår i tilknytning til legging og drift av et tredje transportsystem for gass fra norsk kontinentalsokkel til kontinentet (Europipe). Europipe er i utkastet definert som det røret som starter på utløpsflensen på siste plattform på norsk side av grensen (evt. et nytt eller fremtidig tilknytningspunkt nedstrøms for denne) og opp til og inkludert terminalen på land i Tyskland.

Til de enkelte materielle artikler i avtalen bemerkes:

Etter utkastets **artikkel 1** godtar Tyskland at rørledningen legges og drives.

Etter **artikkel 2** skal begge land gi de nødvendige tillatelser på vanlige vilkår i den utstrekning dette kreves etter nasjonal lov, og uten at dette skal påvirke landenes suverenitet.

Artikkel 3 fastslår at rørledningens eier skal være norsk, bl.a. for skatteformål.

Artikkel 4 regulerer jurisdiksjonen over Europipe. Europipe er underlagt norsk rett, bortsett fra landterminalen og visse innretninger plassert på tysk landjord eller territorialfarvann, for så vidt annet ikke følger av avtalen. På tysk kontinentalsokkel kommer dessuten også tysk rett og domsmyndighet til anvendelse.

Rørledningen skal primært frakte gass fra norsk kontinentalsokkel, og etter **artikkel 5** er det norske myndigheter som har kontroll med eventuell tilknytning av en annen gass enn gass fra norsk kontinentalsokkel. Dessuten skal alle transporttariffer godkjennes av norske myndigheter (**artikkel 6**).

Artikkel 7 omhandler rørledningens trasé. Denne skal godkjennes av de to lands myndigheter. Det vanskelige spørsmål om traseen gjennom våtmarksområdene ved den tyske Nordsjøkysten er således ikke direkte løst i traktaten, og har vært gjenstand for særskilte forhandlinger mellom de berørte selskap og tyske delstatsmyndigheter.

Artikkel 8 gjelder sikkerhetsregler, oppstartstillatelse m.v. Tillatelse til driftsstart gis av tyske og norske myndigheter avhengig av hvilken del av rørledningen det gjelder, og etter gjensidige konsultasjoner, og basert på de gjeldende regler på det tidspunkt tillatelsene blir gitt. Måleinstrumentene for beskatningsformål er gjenstand for norsk godkjenning etter konsultasjon med tyske myndigheter.

Nedstrøms for det sted Europipe krysser den norsk/tyske kontinentalsokkelgrensen skal sikkerhetsmessig inspeksjon etter **artikkel 9** utføres av både norske og tyske inspektører. Oppstrøms for dette sted skal inspeksjon foretas av norske inspektører, men tyskerne kan kreve at inspeksjon iverksettes og har anledning til å delta i den.

Norske inspektører har påleggsmyndighet, unntatt på terminalen og tysk territorium, hvor slik myndighet tilligger tyskerne etter rådslagning med norske myndigheter. Dersom pålegg som gis av norske inspektører påvirker sikkerhetsnivået, må tyske myndigheters samtykke innhentes.

Nødstopp kan beordres av begge lands inspektører, unntatt på terminalen, hvor en norsk inspektørs stopp-ordre må være klarert med en tysk inspektør. Avtalen åpner for særskilte avtaler mellom de to lands sikkerhetsmyndigheter om tilsyn og informasjon.

Artikkel 10 pålegger partene konsultasjonsplikt ved overdragelse av lisenser, bl.a. med sikte på at driftsavbrudd skal søkes unngått.

Artikkel 11 regulerer hva som skal skje når en tillatelse utløper, oppgis eller tilbakekalles. Norske myndigheter kan da utstede en ny tillatelse, etter at man har konsultert tyske myndigheter med sikte på å nå en felles forståelse om rørledningens fremtidige bruk. Hvis fortsatt bruk ikke er hensiktsmessig, kan norske myndigheter kreve rørledningen fjernet eller at det treffes andre tiltak når den ikke lenger er i bruk. For terminalen og den del av Europipe som ligger på tysk territorium kan pålegg som nevnt bare gis dersom tyske myndigheter samtykker.

Artikkel 12 omhandler ansvar for forurensningsskade. Slik skade skal erstattes etter de alminnelige lovregler, dog skal rørledningstillatelsen inneholde regler om forsikring eller garantistillelse for eventuell skade på tysk område.

Beskatningen av Europipe er regulert i *artikkel 13*. Etter denne skal dobbeltbeskatningsavtalen mellom Tyskland og Norge gjelde for rørledningen, men med den særordning at rørledningen, bygninger og serviceinstallasjoner ikke skal anses å etablere fast forretningssted i skatteavtalens forstand. Følgelig blir formue og inntekt å beskatte i Norge (eierselskapets hjemland). Dette gjelder også terminalen på land i Tyskland.

Artikkel 14 gir Norge anledning til å kreve at gass avgiftsfritt tilbakesendes til Norge når betingelsene etter petroleumslovens krise-bestemmelser er til stede.

Etter *artikkel 15* skal Tyskland ikke hindre transitt av norsk gass over tysk område.

Artikkel 16 oppretter en kommisjon som skal overvåke avtalens gjennomføring. Mulige tvister skal i henhold til *artikkel 17* løses ved voldgift.

Artikkel 18 inneholder definisjoner.

Avtalen skal ratifiseres (artikkel 19). Ratifikasjonsdokumenter skal utveksles så tidlig som mulig i inneværende år. Avtalen skal tre i kraft en måned etter at ratifikasjonsdokumentene er utvekslet, og forblir i kraft inntil begge de kontraherende parter avtaler noe annet.

Spørsmålet om ratifikasjon av avtalen er forelagt for Nærings- og energidepartementet, som har anbefalt at ratifikasjon finner sted.

Utenriksdepartementet slutter seg til Nærings- og energi-departementets standpunkt.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt utkast til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av en avtale mellom Norge og Tyskland om overføring av gass fra den norske kontinentalsokkel og andre områder gjennom en rørledning til Tyskland (Europipe-avtalen).

Vi HARALD, Norges Konge,

g j ø r v i t t e r l i g :

Stortinget blir innbudt til å fatte vedtak om ratifikasjon av en avtale mellom Norge og Tyskland om overføring av gass fra den norske kontinentalsokkel og andre områder gjennom en rørledning til Tyskland (Europipe-avtalen).

Tilråding fra Utenriksdepartementet ligger ved i avtrykk.

Vedlegg

**AVTALE MELLOM KONGERIKET NORGE OG FORBUNDSREPubLIKKEN
TYSKLAND OM OVERFØRING AV GASS FRA DEN NORSKE
KONTINENTALSOKKELEN OG ANDRE OMRÅDER GJENNOM EN**

RØRLEDNING TIL FORBUNDSREPubLIKKEN TYSKLAND (EUROPIPE-AVTALEN)

Kongeriket Norge og Forbundsrepublikken Tyskland,

Som ønsker å regulere visse spørsmål som vil oppstå i forbindelse med legging og drift av en ny rørledning for overføring av gass fra den norske kontinentalsokkel til Forbundsrepublikken Tyskland, og også visse beslektede spørsmål, slik som overføring av gass fra andre områder i samme rørledning,

Er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Forbundsrepublikken Tyskland skal ikke motsette seg legging og drift av rørledningen.

Artikkel 2

(1)

Kongeriket Norge skal tildele de nødvendige tillatelser for legging og drift av rørledningen i hele dens lengde og kan beregne normale avgifter for dette. De ansvarlige myndigheter i Forbundsrepublikken Tyskland skal tildele de nødvendige tillatelser i henhold til tysk lov og kan beregne normale avgifter for dette.

(2)

Bestemmelsene i punkt (1) ovenfor skal ikke ha noen innvirkning på en kontraherende parts suverenitet eller suverene rettigheter over sitt land- og sjøterritorium og sin kontinentalsokkel eller i soner der folkeretten tillater Forbundsrepublikken Tyskland å utøve suverene rettigheter.

Artikkel 3

(1)

Rørledningen skal eies og drives av et selskap eller selskaper som skal være godkjent av Kongeriket Norge og som skal være stiftet eller registrert i henhold til norsk lov eller av den norske stat. Ethvert slikt selskap skal ha sitt hovedsete i Kongeriket Norge og skal i skattemessig henseende være hjemmehørende i Kongeriket Norge.

Artikkel 4

(1)

Rørledningen, hendelser som står i forbindelse med denne og selskaper som er nevnt i artikkel 3 skal være underlagt norsk rett og jurisdiksjon for så vidt angår sivile saker og straffesaker, verneting og tvangfullbyrdelse. Dette skal ikke gjelde terminalen (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) og anlegg beliggende på Forbundsrepublikken Tysklands land- eller sjøterritorium for mottak, oppvarming og komprimering av gass, med mindre dette er nærmere bestemt i denne avtalen eller folkeretten.

(2)

Bestemmelsene i punkt (1) ovenfor skal imidlertid ikke utelukke tyske domstolars jurisdiksjon og anvendelse av tysk rett på Forbundsrepublikken Tysklands territorium, den tyske kontinentalsokkelen og i soner der folkeretten tillater Forbundsrepublikken Tyskland å utøve suverene rettigheter.

(3)

Bestemmelsene i punkt (1) ovenfor skal ikke ha noen innvirkning på en kontraherende parts suverenitet eller suverene rettigheter vedrørende dets land- og sjøterritorium, kontinentalsokkel eller i soner der folkeretten tillater Forbundsrepublikken Tyskland å utøve suverene rettigheter.

Artikkel 5

(1)

I den utstrekning rørledningens kapasitet tillater overføring av annen gass enn gass fra den norske kontinentalsokkelen, kan Kongeriket Norge pålegge eieren (eierne) av rørledningen å overføre til Forbundsrepublikken Tyskland gass som blir mottatt gjennom tilførselsledninger fra kontinentalsokkelen til en annen stat enn Kongeriket Norge.

(2)

Kongeriket Norge kan gjøre ethvert prosjekt vedrørende tilknytning av tilførselsledninger avhengig av sin godkjenning.

Artikkel 6

Overføring av gass i rørledningen skal foregå til rimelige forretningsmessige tariffer. Tariffene skal godkjennes eller fastsettes av Kongeriket Norge.

Artikkel 7

(1)

Rørledningstraséen på kontinentalsokkelen og territoriet til Forbundsrepublikken Tyskland skal være gjenstand for godkjenning av de to kontraherende parters ansvarlige myndigheter.

(2)

Forbundsrepublikken Tyskland er rede til, i den utstrekning det tilgjengelige utstyr gjør det teknisk mulig og andre omstendigheter tillater det, å søke etter miner eller andre sprengladninger på eller fremstikkende fra havbunnen, langs rørledningstraséen på Forbundsrepublikken Tysklands kontinentalsokkel og sjøterritorium, og å fjerne dem.

Artikkel 8

(1)

På det tidspunkt leggingen av rørledningen endelig godkjennes, skal den være i overensstemmelse med gjeldende forskrifter i Kongeriket Norge og Forbundsrepublikken Tyskland med hensyn til tekniske, sikkerhetsmessige og miljømessige spørsmål.

(2)

Tillatelser som går forut for og innbefatter driftsstart av rørledningen skal gis av Kongeriket Norge.

Med hensyn til den del av rørledningen som ligger på Forbundsrepublikken Tysklands land- og sjøterritorium og i den utstrekning Forbundsrepublikken Tyskland etter folkeretten kan utøve jurisdiksjon over rørledninger på Forbundsrepublikken Tysklands kontinentalsokkel eller i soner der folkeretten tillater Forbundsrepublikken Tyskland å utøve suverene rettigheter, skal tillatelser som går forut for og innbefatter driftstart av rørledningen gis av Kongeriket Norge, når Kongeriket Norge etter konsultasjoner med de ansvarlige tyske myndigheter er blitt informert om at det ikke foreligger innsigelser av en slik karakter at de kan hindre oppstart av rørledningsdriften. Innsigelser kan kun være basert på forskrifter som er nevnt i punkt (1) ovenfor, og skal ta hensyn til den felles interesse som ligger i at gassleveransene starter opp til rett tid. Godkjenninger og tillatelser som går forut for og innbefatter driftstart av terminalen i Emden (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) og anlegg beliggende på Forbundsrepublikken Tysklands land- og sjøterritorium for mottak, oppvarming og komprimering av gass gis av de ansvarlige tyske myndigheter etter konsultasjoner med Kongeriket Norge.

(3)

Godkjenning av målesystemet for beskatningsformål og godkjenning av driftsprosedyrene for systemet, herunder utstyr plassert i Forbundsrepublikken Tyskland, skal gis av Kongeriket Norge med forbehold av konsultasjoner med Forbundsrepublikken Tyskland, basert på gjeldende lover i Kongeriket Norge og Forbundsrepublikken Tyskland, herunder internasjonale standarder som er avtalt mellom de norske og tyske myndigheter.

Artikkel 9

(1)

I den utstrekning det er nødvendig for overvåking av en korrekt gjennomføring av sikkerhetsbestemmelsene for konstruksjon, legging og drift av rørledningen, herunder måling, skal begge kontraherende parters ansvarlige myndigheter ha rett til å foreta inspeksjoner på Forbundsrepublikken Tysklands kontinentalsokkel og dens land- og sjøterritorium, og til å innhente opplysninger for dette formål.

(2)

For de formål som er nevnt i punkt (1) ovenfor skal Kongeriket Norge foreta inspeksjoner på den del av rørledningen som ligger på Kongeriket Norges kontinentalsokkel. Tyske myndigheter kan anmode Kongeriket Norge om å foreta slike inspeksjoner og kan delta i dem.

(3)

Dersom begge kontraherende parter konstaterer at pålegg eller modifikasjoner må foretas for å oppnå en korrekt gjennomføring av bestemmelsene i punkt (1) ovenfor, skal Kongeriket Norge anmode eierne av rørledningen om å etterkomme påleggene og foreta de nødvendige modifikasjoner.

Hvis de ansvarlige tyske myndigheter konstaterer at pålegg eller modifikasjoner må foretas for å oppnå en korrekt gjennomføring av punkt 1 ovenfor med hensyn til terminalen (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) og anlegg beliggende på Forbundsrepublikken Tysklands land- og sjøterritorium, skal de ansvarlige myndigheter etter konsultasjoner med Kongeriket Norge anmode eierne av rørledningen om å etterkomme påleggene og utføre de nødvendige modifikasjoner.

Hvis Kongeriket Norge videre konstaterer at pålegg eller modifikasjoner må foretas for å oppnå en korrekt gjennomføring av bestemmelsene i punkt 2 ovenfor, skal Kongeriket Norge etter konsultasjoner med de ansvarlige tyske myndigheter, anmode eierne av rørledningen om å etterkomme påleggene og utføre de nødvendige modifikasjoner. Hvis gjennomføringen av slike modifikasjoner som Kongeriket Norge pålegger har innvirkning på rørledningens sikkerhetsnivå skal det innhentes samtykke fra de ansvarlige tyske myndigheter.

(4)

En inspektør fra en av de kontraherende parter kan beordre øyeblikkelig driftsstans av rørledningen eller treffe andre øyeblikkelige tiltak når det er nødvendig for å avverge en overhengende fare for liv eller helse til en person eller miljøet, og det ikke er tid til å konsultere den annen kontraherende part. Med hensyn til terminalen (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) og anleggene beliggende på Forbundsrepublikken Tysklands land- og sjøterritorium kan imidlertid en norsk inspektør bare beordre umiddelbar driftsstans av rørledningen etter å ha klarert dette med en tysk inspektør. Alle tiltak som treffes av inspektører skal straks rapporteres til begge de kontraherende parters ansvarlige myndigheter.

(5)

Detaljene ved inspeksjonsprosedyrene og prosedyrene for innhenting av de relevante opplysninger skal avtales mellom de kontraherende parters ansvarlige myndigheter.

Artikkel 10

(1)

Kopier av tillatelser som tildeles av en kontraherende part i henhold til artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig for den annen kontraherende part.

(2)

En kontraherende part skal ikke endre tildelte tillatelser eller overføre dem til nye rettighetshavere uten på forhånd å ha konsultert den annen kontraherende part.

(3)

En kontraherende part kan bare suspendere eller inndra en tillatelse som er tildelt av vedkommende part i henhold til artikkel 2 i tilfelle av alvorlige eller gjentatte overtredelser av vilkårene i tillatelsen og etter på forhånd å ha konsultert den annen kontraherende part.

Hvis slike tiltak kan avbryte overføringen av gass i rørledningen, skal slike konsultasjoner ha som mål å finne løsninger for å sikre fortsatt drift.

Artikkel 11

(1)

Hvis en tillatelse som er tildelt av Kongeriket Norge i henhold til artikkel 2 oppgis, utløper eller tilbakekalles, kan Kongeriket Norge sikre videre bruk av rørledningen ved å tildele en ny tillatelse eller kreve at eiendomsretten til rørledningen skal tilfalle den norske stat. I slike tilfeller skal Kongeriket Norge holde konsultasjoner med Forbundsrepublikken Tyskland i den hensikt å komme fram til en felles avtale om framtidig bruk av rørledningen.

(2)

Kongeriket Norge kan etter konsultasjoner med Forbundsrepublikken Tyskland bestemme at driften av rørledningen ikke er mulig av tekniske, økonomiske eller andre grunner.

(3)

Med forbehold av bestemmelsene i punkt (1) og (2) ovenfor kan Kongeriket Norge, hvis det finner det hensiktsmessig, anmode eierne av rørledningen om å fjerne rørledningen eller en del av rørledningen innen en bestemt tidsfrist, eller treffe slike tiltak som det anser hensiktsmessig for å oppgi rørledningen. Med hensyn til terminalen (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) og anlegg beliggende på Forbundsrepublikken Tysklands land- og sjøterritorium for mottak, oppvarming og komprimering av gass, kan imidlertid slike anmodninger bare fremsettes med de ansvarlige tyske myndigheters samtykke.

Artikkel 12

Ansvar for forurensningsskade, herunder kostnader ved forebyggende og skadebøtende tiltak, skal reguleres i henhold til bestemmelsene i artikkel 4. Tillatelser som er tildelt i henhold til artikkel 2 skal fastsette kravene for ansvar for og forsikring eller andre garantier mot forurensningsskade som måtte forekomme i Forbundsrepublikken Tyskland eller på dens kontinentalsokkel eller i dens sjøterritorium eller i soner der folkeretten tillater Forbundsrepublikken Tyskland å utøve suverene rettigheter.

Artikkel 13

(1)

Med hensyn til virksomhet og formue som omfattes av denne avtale, gjelder bestemmelsene i Overenskomst av 18. november 1958 mellom Kongeriket Norge og Forbundsrepublikken Tyskland til unngåelse av dobbeltbeskatning og om gjensidig administrativ og rettslig bistand for så vidt angår skatter av inntekt og formue samt næringskatt (heretter kalt "skatteavtalen").

(2)

Imidlertid skal ved anvendelse av skatteavtalen i forbindelse med slik virksomhet og formue følgende bestemmelser overholdes:

1. Ved utligning av inntekts- og formuesskatter som nevnt i skatteavtalen skal rørledningen ikke anses som fast driftssted i skatteavtalens forstand.
2. Faste forretningsinnretninger som et foretak i en kontraherende stat har på den annen kontraherende stats kontinentalsokkel eller sjøterritorium i forbindelse med legging eller bygging av rørledningen til havs, medregnet installasjoner på land når disse tjener som monteringssted eller hjelpeinnretning for slik legging eller bygging, skal ikke anses som faste driftssteder i skatteavtalens forstand.
3. Uselvstendige personelltjenester som er utført av en person bosatt i en kontraherende stat på den annen kontraherende stats kontinentalsokkel eller dens sjøterritorium eller på innretninger i land som nevnt i underpunkt 2 ovenfor og beliggende i den annen stat, skal etter skatteavtalen ikke regnes for å være utført i den annen kontraherende stat.

(3)

De beskatningsregler som følger av bestemmelsene i denne artikkel, skal anvendes selv om skatteavtalen blir endret eller ikke lenger er i kraft.

Artikkel 14

(1)

Forbundsrepublikken Tyskland skal ikke legge noen hindringer i veien for at gass som er overført til Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til denne avtale blir tilbakeført til Kongeriket Norge, når dette er påkrevd i Lov av 22. mars 1985 nr. 11 om petroleumsvirksomhet, artikkel 15(2), 27 og 28 eller en avtale som nevnt i artikkel 17 i loven. Forbundsrepublikken Tyskland skal ikke ilegge toll eller andre avgifter på slik gass eller på overføringen av den.

(2)

Kongeriket Norge skal i den utstrekning det er mulig rådføre seg med Forbundsrepublikken Tyskland ved avgjørelsen av de spørsmål som er nevnt i punkt (1) ovenfor.

Artikkel 15

Basert på prinsippet om uhindret strøm av varer og tjenester skal Forbundsrepublikken Tyskland uten å prejudisere tysk lovgivning, sikre en uhindret overføring av gass fra den norske kontinentalsokkel til tredjemarkeder gjennom Forbundsrepublikken Tyskland.

Artikkel 16

(1)

En kommisjon bestående av minst tre representanter for hver av de kontraherende parter skal overvåke gjennomføringen av denne avtale, herunder alle relevante skattespørsmål.

(2)

Kommisjonen skal møtes etter anmodning fra en av de kontraherende parter, men minst én gang i året.

Artikkel 17

(1)

Enhver tvist vedrørende tolkning eller anvendelse av denne avtale som det ikke har vært mulig å løse i den kommisjon som er nevnt i artikkel 16 eller gjennom diplomatiske kanaler, skal etter anmodning fra en av de kontraherende parter forelegges for en voldgiftsdomstol for avgjørelse.

(2)

En slik voldgiftsdomstol skal i hvert enkelt tilfelle være sammensatt på følgende måte:

Hver av de kontraherende parter skal oppnevne ett medlem, og disse to medlemmene skal bli enige om en statsborger fra et tredje land som formann for oppnevning av de to kontraherende parter. Disse medlemmene skal oppnevnes innen to måneder og formannen innen tre måneder fra den dato da en kontraherende part underrettet den annen kontraherende part om at den har til hensikt å forelegge tvisten for en voldgiftsdomstol.

(3)

Hvis de tidsfristene som er fastsatt i punkt (2) ovenfor ikke er overholdt, kan hver av de kontraherende parter i fravær av en annen relevant ordning anmode Presidenten for Den internasjonale domstol om å foreta de nødvendige oppnevninger. Hvis Presidenten er statsborger av en av de kontraherende parter eller hvis han på annen måte er forhindret fra å utføre nevnte funksjon, skal Visepresidenten foreta de nødvendige oppnevninger. Hvis

Visepresidenten er statsborger av en av de kontraherende parter eller hvis også han er forhindret fra å utføre nevnte funksjon, skal det medlem av domstolen som kommer etter i rang og som ikke er statsborger av en av de kontraherende parter, foreta de nødvendige oppnevnelser.

(4)

Voldgiftsdomstolen skal på grunnlag av de overenskomster som eksisterer mellom de kontraherende parter og alminnelige folkerettslige prinsipper, fatte sine avgjørelser ved stemmeflertall. Slike avgjørelser skal være bindende. Hver av de kontraherende parter skal bære utgiftene for sitt eget medlem og for sine representanter under rettergangen. Kostnadene for formannen og de øvrige kostnader skal bæres i like deler av begge de kontraherende parter. Voldgiftsdomstolen kan fastsette en annen fordeling av kostnadene. I alle andre henseender skal Voldgiftsdomstolen fastsette sin egen forretningsorden.

Artikkel 18

I denne avtale skal følgende definisjoner gjelde:

1.

"Gass" betyr alle gassformige hydrokarboner.

2.

"Rørledning" betyr den rørledningen som er bygget for overføring av gass fra den norske kontinentalsokkel til Forbundsrepublikken Tyskland fra den siste nedstrømsflens på enhver eksisterende, planlagt eller framtidig installasjon eller tilknytningstidspunkt på den del av rørledningen som ligger på den norske kontinentalsokkel og som passerer gjennom de koordinater som er gitt i Vedlegg (X) til denne avtale, herunder terminalen i Emden (ved siden av Ekofisk-Emden terminalen) i Forbundsrepublikken Tyskland opp til og inkludert det siste målesystem for beskatningsformål, medregnet utstyr, ved vedkommende terminal, og herunder alle anlegg som er koplet til rørledningen for mottak, oppvarming og transport av slik gass.

3.

"Kontraherende parter" betyr de to stater som er part i denne avtale, og en av dem når det henvises til dem i entallsform.

Artikkel 19

- (1) Denne avtale er gjenstand for ratifikasjon. Ratifikasjonsdokumentene skal utveksles så tidlig som mulig i inneværende år.
- (2) Denne avtale skal tre i kraft en måned etter at ratifikasjonsdokumentene er utvekslet.
- (3) Denne avtale skal forbli i kraft inntil begge de kontraherende parter avtaler noe annet.

Til bevitnelse herav har de undertegnede, som er behørig bemyndighet dertil av sine respektive ansvarlige myndigheter, undertegnet denne avtale.

Utferdiget i to eksemplarer i _____den _____på norsk og tysk, hvorav begge tekster har samme gyldighet.

For Kongeriket Norge

For

Forbundsrepublikken
Tyskland